

הבנה, הבעה ולשון

לעולים חדשים

על פי תכנית הרפורמה ללמידה משמעותית

הוראות לנבחן

א. משך הבחינה: שעותיים.

ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה חמישה פרקים.

פרק א	—	הבנה והבעה	—	50	נקודות
פרק ב	—	הפועל	—	10	נקודות
פרק ג	—	שם העצם	—	10	נקודות
פרק ד	—	מילות היחס	—	5	נקודות
פרק ה	—	תחביר	—	25	נקודות
	—	סה"כ	—	100	נקודות

ג. חומר עזר מותר בשימוש: אין.

ד. הוראות מיוחדות: (1) בשאלון זה אין בחירה בין שאלות.

(2) יש לענות על כל השאלות בגוף השאלון, לפי ההוראות.

(3) לכתובת טיוטה אפשר להשתמש בעמודים האחרונים (16-17) של השאלון.

(4) יש להקפיד על כתב ברור, פיסוק הגיוני ושמירה על כללי הדקדוק.

(5) אין להשתמש במילון.

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

ב ה צ ל ח ה !

פרק א — הבנה והבעה (50 נקודות)

בפרק זה שלושה טקסטים. קרא אותם, וענה על כל השאלות שאחריהם.

טקסט א

תרבות הפנאי של בני נוער בישראל

(מעובד על פי חיים להב, "לקראת החופשה הגדולה — מתבגרים וסיכונים", חמ"ד של קיץ, 2013)

פְּנַאי הוא זמן פנוי: השעות שבהן אנו חופשיים לבחור מה אנחנו רוצים לעשות. לבני הנוער בישראל יש הרבה מאוד שעות פנאי והרבה מאוד ימי חופשה בשנה אחת. מה עושים נערים ונערות ישראלים בימינו בשעות הפנאי שלהם?

סקרים רבים שנערכו בתחום זה בקרב בני 17-18 מלמדים שרוב בני הנוער (כ־75%) נוהגים לבלות את שעות הפנאי שלהם מחוץ לבית — במועדונים, במסעדות, בבתי קפה ובמקומות ציבוריים, כמו קניונים, גנים ציבוריים וחופי הים. יש בני נוער שמסתובבים במקומות ציבוריים בלי מטרה ובלי השגחה. חלק מבני הנוער (כ־25%) מבילים בבתי קולנוע ובמופעי בידור פופולריים, ואחרים משתתפים בחוגי ספורט או אמנות: ריקוד, מוזיקה או טיולים ומסעות. רק כ־35% מבני הנוער חברים בתנועת נוער. כ־25% מבני הנוער מְנַצלים את שעות הפנאי שלהם כדי לעבוד.

התופעה של בני נוער משועממים, המסתובבים במקומות ציבוריים בלי מטרה, מדאיגה הורים ואנשי חינוך. זו תופעה מסוכנת מפני שבני הנוער מסתובבים בלי השגחה מבוגר, והם אינם יודעים מה מותר להם לעשות ומה אסור. לבני הנוער יש צורך במצבים מרגשים ובבדיקת גבולות היכולת שלהם. כדי למלא את הצורך הזה הם עלולים להשתתף בפעילויות שיש בהן סיכונים מיותרים.

בגיל ההתבגרות יש נטייה להסתכן יותר מבכל גיל אחר. המתבגרים הם בתהליך של חיפוש עצמי, והם רוצים לנסות כל דבר, גם אם הוא מסוכן. הסיכון הוא תוצאה של סקרנות, והוא ממלא את הצורך שלהם בחדשנות, בריגושים ובעיקר בבדיקת גבולות: מה אני מסוגל לעשות? כמה רחוק אני יכול להגיע?

כיום בעידן האינטרנט המתבגרים חשופים לכמות אדירה של מידע. המידע הרב עשוי להגביר את הסקרנות שלהם ואת הצורך שלהם להתנסות בחוויות חדשות. רבים מהם נוטים להסתכן יותר משהסתכנו בעבר, ומתמכרים לדברים אסורים, כמו שתיית אלכוהול, עישון וסמים.

בעיני המבוגרים, פעילויות פנאי אחרות של בני הנוער, כמו חוגי ספורט או אמנות, הן חיוביות, ואין בהן סיכונים מיותרים משום שפעילויות אלה נעשות בהשגחה של מבוגרים, ויש להן מטרות וגבולות ברורים.

לא לכתוב באזור זה
لا تكتب في هذه المنطقة

השאלות

ענה על כל השאלות 1-8.

1. א. על פי טקסט א, מהי המשמעות של המושג "תרבות פנאי".
הקף את התשובה הנכונה ביותר. (2 נקודות)
- הצורך של אדם לבדוק את גבולות היכולת האישית שלו.
  - קניונים ובתי קפה הפתוחים בימי החופשה.
  - השתתפות בפעילויות מסוכנות.
  - דרכי בילוי והתנהגות של אדם בזמנו החופשי.
- ב. על פי נתוני הסקרים בשורות 4-10, הבא דוגמה אחת לפעילות נפוצה (שבני נוער רבים נוהגים לעשות) בשעות הפנאי, ודוגמה אחת לפעילות שאינה נפוצה בקרב בני נוער. (2 נקודות)

2. על פי שורות 11-15 בטקסט א, התופעה של בני נוער משועממים, המסתובבים במקומות ציבוריים בלי מטרה היא תופעה מסוכנת.
מדוע תופעה זו מסוכנת? הבא שתי סיבות. (4 נקודות)

3. א. הכותב של טקסט א מבחין בין פעילות פנאי חיובית, שאין בה סכנה, ובין פעילות פנאי שלילית, שיש בה סכנה.
מה הם שני הקריטריונים להבחנה בין פעילות פנאי חיובית ובין פעילות פנאי שלילית? (4 נקודות)

(שים לב: סעיף ב של שאלה 3 בעמוד הבא.)

ב. האם בילוי של בני נוער במועדונים הוא פעילות חיובית או שלילית? נמק את קביעתך, על פי הקריטריונים שהבאת בסעיף א.
(3 נקודות)

---

4. א. "כדי למלא את הצורך הזה הם (בני הנוער) עלולים להשתתף בפעילויות שיש בהן סיכונים מיותרים". (שורות 14-15)
לפניך ארבע הגדרות למילה "מיותרים".
הקף את ההגדרה הנכונה ביותר, על פי ההקשר שלה בטקסט א. (2 נקודות)
- שמותר לעשות אותם תמיד — שתורמים לסביבה
— שאין בהם צורך — שיש להם מטרה מוגדרת
- ב. "סקרים רבים שנערכו בתחום זה בקרב בני 17-18 מלמדים ש..." (שורה 4)
למה מכוונת המילה "זה" במשפט? (2 נקודות)

/המשך בעמוד 5/

טקסט ב

"ציפורי לילה" שומרות על בני נוער בחופש הגדול

(מעובד על פי תומר שמולקר, "ציפורי לילה" שומרות על בני נוער בחופש הגדול", ynet, אוחר ב-22/2/2016)

תנועת "דרור ישראל" השייכת לתנועת "הנוער העובד והלומד" מפעילה בחופשת הקיץ בארץ מיזם (פרויקט), ושמו "ציפורי לילה". במיזם זה מציעים לבני נוער המסתובבים ברחובות בשעות הלילה פעילויות מגוונות בהנחיית מדריכים מנוסים. מטרת המיזם היא למנוע מן הצעירים האלה להשתתף בפעילויות פנאי שליליות, כמו שתיית אלכוהול, אלימות ופגיעה ברכוש, ולשם כך חושפים אותם לפעילויות פנאי חיוביות.

המיזם פועל בהצלחה ב-15 ערים בארץ: ירושלים, פתח תקווה, חיפה, אשקלון, ועוד. המדריכים יוצאים לרחובות ולגנים ציבוריים, מחפשים ומוצאים את הצעירים, מזמינים אותם למתחם (למקום) פתוח ומציעים להם פעילויות משני סוגים: פעילות חופשית, כמו טורניר כדורגל, קפה ושיחה וצפייה בסרטים, או פעילות מודרכת, כמו שיחה בקבוצה על נושאים הקרובים לבני נוער, למשל אלימות והתמכרות.

5. א. על פי טקסט ב, מה מטרת המיזם "ציפורי לילה"? (2 נקודות)

_____

ב. מהי הדרך שבה המדריכים משיגים את מטרת המיזם? (3 נקודות)

_____

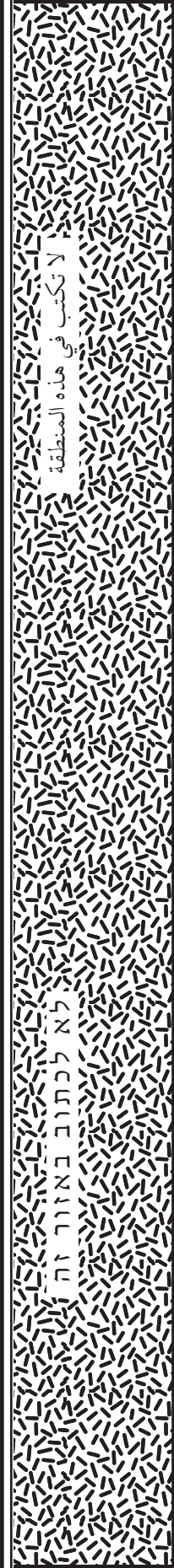
_____

ג. ציין את הקשר בין טקסט א ובין טקסט ב. (4 נקודות)

השלם את שני המשפטים שלפניך:

(1) טקסט א מעלה בעיה, והיא _____.

(2) טקסט ב מציג _____.

טקסט ג

בסקר שערך משרד החינוך בשנת 2011 נמצא שבשנה אחת (365 יום) יש 215 ימי לימוד בבתי הספר ובגנים ו-150 ימי חופשה. כמו כן על פי סקר זה, הנתונים על עבודת בני 17-18 בחופשת הקיץ הם:

- רבע מכל בני הנוער עובדים, בעיקר בחופשת הקיץ.
- בני הנוער עובדים בדרך כלל כ-6.5 שעות ביום, ארבעה ימים בשבוע.
- על פי הסקר, תחומי העבודה המקובלים בקרב בני הנוער נחלקים כך:
  - 43% מבני הנוער עובדים בשירותי מכירות.
  - 35% מבני הנוער עובדים בשירותי מזון ואירוח.
  - 12% מבני הנוער עובדים בקייטנות ובהדרכות.
  - 10% מבני הנוער עובדים במסחר ותעשייה.

(מעובד על פי חיים להב, "לקראת החופשה הגדולה – מתבגרים וסיכונים", חמ"ד של קיץ, 2013)

6. בטקסט ג יש נתון בנוגע למספר ימי החופשה של בני נוער בישראל. הבא משורות 1-10 בטקסט א משפט אחד שיכול להחליף את הנתון הזה שבטקסט ג. (2 נקודות)

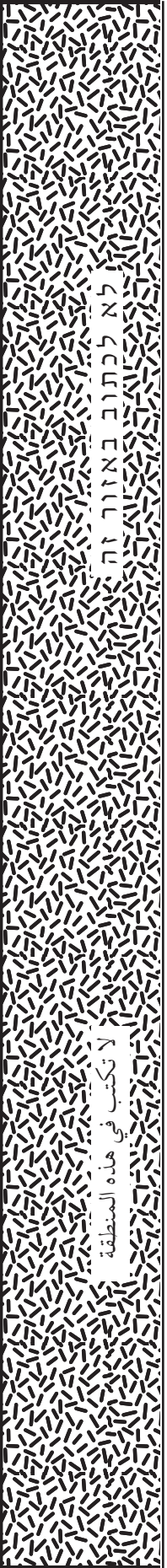
7. א. השלם את המשפטים שלפניך על פי טקסט ג.
 על פי טקסט ג, רוב בני הנוער עובדים ב _____ ,
 ואילו _____ עובדים ב _____ .

3) נקודות)

ב. בטקסט ג מוזכר הצירוף **שירותי מזון ואירוח**. לפניך ארבע הגדרות למילה "שירותים" שבטקסט ג. הקף את ההגדרה הנכונה ביותר, על פי ההקשר שלה בטקסט. (2 נקודות)

- עבודה או עיסוק שנועדו אך ורק לצורכי העובדים.
- תפקידים ממשלתיים.
- עבודה שאינה קשורה בייצור מוצרים.
- פעילות למען החלשים.

/המשך בעמוד 7/

ענה על שאלה 8.

8. **הבעה** (15 נקודות)

לפניך שתי טענות. בחר באחת מן הטענות: טענה 1 **או** טענה 2.

טענה 1

יש הטוענים כי רבים מבני הנוער מבליים את רוב שעות הפנאי שלהם בצפייה בטלוויזיה, בגלישה באינטרנט או בשימוש בטלפון הנייד, לכן התקשורת שלהם עם האנשים שסביבם נפגעת.

או:

טענה 2

יש הטוענים שבני הנוער כיום מסתכנים יותר מבעבר, מפני שלהורים שלהם יש פחות זמן פנוי להשגיח עליהם.

כתוב חיבור בהיקף של 150-200 מילים. בחיבורך הבע את דעתך על הטענה שבחרת, נמק אותה, והבא דוגמאות לדבריך.

שים לב: כתוב את החיבור בעמוד הבא (תוכל להיעזר בעמוד 9 לטיוטה).

פרק ב – הפועל (10 נקודות)

ענה על שתי השאלות 9-10 (לכל שאלה – 5 נקודות).

9. א. לפניך שלושה סעיפים. בכל אחד מהם השלם את צורת הפועל החסרה, על פי השורש של הפועל המודגש.

- (1) רק 35% מבני הנוער **משתתפים** בפעילויות חברה של תנועות נוער. המדריכים בתנועת הנוער רוצים _____ בני נוער רבים בפעילויות.
- (2) המדריכים במיזם "ציפורי לילה" **מזמינים** בני נוער לפעילויות מגוונות. בני נוער _____ לפעילויות מגוונות.
- (3) יש בני נוער שאוהבים **להסתכן**. בני הנוער האלה אוהבים פעילויות ש _____ אותם.

- ב. (1) העתק מן המשפט שלפניך **שם פעולה** אחד. המתבגרים רוצים לנסות כל דבר שיש בו סיכון, מפני שפעילות מסוכנת ממלאת את הצורך שלהם בבדיקת גבולות. שם הפעולה: _____
- (2) לפניך משפט, ובו שם פעולה מודגש. במשפט שאחריו השלם את **שם הפועל** החסר על פי השורש של שם הפעולה המודגש. חשוב שפעילויות של בני נוער ייעשו **בהשגחה** של מבוגרים. ההורים צריכים _____ על הפעילויות של ילדיהם.

10. לפניך קטע, ובו חמישה פעלים ושמות פועל חסרים. השלם את הפעלים ושמות הפועל על פי השורשים שבסוגריים.

גלישת בני נוער באינטרנט _____ (ח-ש-פ) אותם לתכנים ולמסרים אלימים. מסרים אלה יכולים _____ (ש-פ-ע) במידה רבה על האופן שבני הנוער יוצרים קשר עם הסביבה שלהם. נוסף לכך בישיבה ממושכת מול מסך המחשב הם אינם _____ (פ-ע-ל) את גופם, ובריאותם _____ (פ-ג-ע). הגלישה באינטרנט אינה רצויה גם מפני שהצעירים עלולים _____ (מ-כ-ר) לה.

לא לכתוב באזור זה

פרק ג — שם העצם (10 נקודות)

ענה על שתי השאלות 11-12 (לכל שאלה — 5 נקודות).

11. לפניך חמישה שמות בצורת הרבים: **רחובות, שעות, חופשות, גבולות, התמכרויות** מיין בטבלה את השמות על פי המין שלהם: **זכר** או **נקבה**.

שמות ממין זכר	שמות ממין נקבה

12. א. לפניך שני משפטים, ובהם מודגשים שמות עצם בצירוף כינויי שייכות (קניין).

— פְּעִילוֹתֶיהָ של תנועת "דרור ישראל" מגוונת.

— מדריכי תנועות נוער עורכים מפגשים ש הַעֲרָךְ שְׁלָהֶם לבני נוער מתבגרים הוא עצום.

השלם את החסר על פי ההוראות.

(1) את המילה פְּעִילוֹתֶיהָ אפשר לכתוב בשתי מילים: _____

(2) את צירוף המילים הַעֲרָךְ שְׁלָהֶם אפשר לכתוב במילה אחת: _____

- ב. לפניך ארבעה שמות. כתוב אותם בצורת הריבוי.

— רִגְשׁ _____

— פֵּעַם _____

— אֶבֶן _____

— חֲנוּת _____

لا تكتب في هذه المنطقة

لا لכתוב באזור זה

פרק ז – מילות היחס (5 נקודות)

ענה על שאלה 13.

13. לפניך חמישה משפטים. כתוב בכל משפט את מילת היחס שבסוגריים בהטיה הנכונה, על פי המשפט.
- ילדים זקוקים להשגחת הוריהם כי _____ (בלעדי) הם יהיו חשופים לסכנות.
  - ליד הבניין שלי נבנה גשר, ו _____ (מתחת) יכולות לעבור משאיות.
  - המורה אמרה שהיא ביקשה מן ההורים שלנו לקשט _____ (בשביל) את הכיתה לכבוד פורים.
  - לשכנים שלנו יש חצר גדולה, לכן אנחנו אוהבים לבקר _____ (אצל).
  - אורחים יקרים, השלטים יכוונו _____ (את) לעבר היציאה.

/המשך בעמוד 13/

פרק ה – תחביר (25 נקודות)

ענה על חמש השאלות 14-18 (לכל שאלה – 5 נקודות).

14. א. כתוב את **מילות הקישור** החסרות במשפטים שלפניך. בחר אותן מן הרשימה למטה.

— למושג "גיל ההתבגרות" אין הגדרה אחת, _____ רוב החוקרים מסכימים שהמאפיינים של תקופה זו מתחילים בערך בגיל 12 ומסתיימים בערך בגיל 20.

— הורים לנערים ולנערות מתבגרים צריכים להשגיח עליהם _____ הם לא יסכנו את עצמם.

— מחקרים מלמדים ש _____ תקופת ההתבגרות מסתיימת, הנטייה של המתבגרים להשתתף בפעילויות מסוכנות נחלשת מעצמה.

רשימת מילות הקישור: אם אולם כדי ש ואילו כאשר

ב. לפניך משפט שחסרה בו מילת קישור.

לא כל בני הנוער אוהבים להתנדב _____ התנדבות למען החברה היא פעילות חיובית.

(1) השלם את מילת הקישור החסרה במשפט.

(2) מהו הקוֹשֶׁר הלוגי שמילת הקישור שכתבת מציינת?

הקף את האפשרות הנכונה:

סיבה ותוצאה, תכלית, ויתור

لا تكتب في هذه المنطقة

15. א. הוסף בקטע שלפניך את ה"א היידוע רק במקומות הנכונים.
- הורים ומחנכים צריכים לשתף את _____ ילד שלהם ברגשותיהם ובניסיון _____ חיים שלהם כדי שילדם ילמד להחליט החלטות _____ עצמאיות.
- האמצעי _____ חשוב ביותר שמונע מ _____ בני נוער להשתתף בפעילויות מסוכנות הוא שיתוף ברגשות.
- ב. הבא מן הקטע שם אחד שמיודע באמצעות כינוי שייכות (קניין).
- ג. לפניך שלושה צירופים: עיר קדושה, עיר ירושלים, רכבת קלה
בכל הצירופים הוסף את ה"א היידוע.

16. במשפטים שלפניך הקף את המילה המודגשת המתאימה בכל משפט.
- מכל נער או נערה שמתחילים לעבוד נדרשים / נדרש פנקס עבודה.
- השכר לשעה אחת שעובדים עד גיל 16 מקבלים נמוכים / נמוך לעתים מ-18 ש"ח.
- אלפי נערים ונערות צפויות / צפויים להשתלב במקומות עבודה בחופשת הקיץ הקרובה.
- בגלל הלילות החמות / חמים של חופשת הקיץ בני נוער מרבים לטייל ברחובות.
- מוסדות הלימוד נסגרים / נסגרות בחופשת הקיץ.

17. ענה על סעיפים א-ב על פי ההוראות.
- א. אחד מן המדריכים במיזם "ציפורי לילה" באשקלון אמר: "אנחנו יצרנו מקום שבו בני נוער לא צריכים להוכיח את עצמם".
כתוב את המשפט בדיבור עקיף.

- ב. מדריכי תנועת הנוער ביקשו מבני הנוער להצטרף אליהם לפעילויות.
כתוב את המשפט בדיבור ישיר.

18. א. לפניך משפט שמני בזמן הווה.
שחייה בבריכה היא בילוי מועדף בחופשת הקיץ.
כתוב את המשפט בזמן עתיד.
-
- ב. לפניך משפט בזמן הווה.
לבני הנוער בישראל יש הרבה מאוד שעות פנאי.
כתוב את המשפט בזמן עבר.
-
- ג. השלם במשפט שלפניך את הפועל להיות בהטיית הזמן הנכונה.
עבודה לוקחת זמן. לכן אם בני הנוער לא יעבדו בחופשה שלהם,
להם שעות פנאי רבות.

בהצלחה!

זכות היוצרים שמורה למדינת ישראל
אין להעתיק או לפרסם אלא ברשות משרד החינוך

/בהמשך דפי טיוטה/

لا تكتب في هذه المنطقة

لا لכתוב באזור זה

